

ve onunla muadelet teşmil edecek bir ceza düşünülük ve beş lira koyduk. Bendenize bu, hiç bir vakit hükümete müteveccih vazâiften öhnadığı gibi ve dünyamı hiç bir yerinde böyle olmadığa gibi, evamiri devlete mugayeret gibi hafif bir cürüm telâkki edilmez. Biz, seferberlik ilân ederiz, yalnız vesaiti nakliye değil, memleketin bütün evlâtlarını silâh altına toplarız. O vakitte hükümet birer birer gitsin her neferi bulsun, Mehmet'i, Ahmet'i kolundan tutup getirsin. Bu bittabi böyle değildir. Tevzi pusulaları herkesin ellerine gönderilmekle beraber sureti umumiyede ilân edilir. İlan edildığı vakit, şu şu senelerin efradı çağırıyor deyince o efrat icabete mecburdur. Çünkü hükümet yalnız seferberlik meselesini tanzim etmek ve o işlerin vakti hazardsa ihzaratını yapmak için memur kullanır. Yoksa her ferdi ayrı ayrı takip suretiyle işleri tanzim etmekte hiç bir hükümet başa çıkamazdır. Onun için bizzat tahammül etmek mecburiyetindedirler. Bu suretle vesaiti nakliyesini ihbar etmekte o külfetlerden birisidir ve vatanî bir borçtur. Bunun, evamiri devlete mugayir hareket edenler gibi, umumî bir telâkkiye tabi tutulmasına bendeniz taraftar değilim. Evamiri devlete mugayir hareket edenler makâmı âliniz sınıf sınıftır. Meselâ, sokaklara tükürülmesin diye şehremaneti bu veya buna müsâbil bir emir nesreder. Buna kuvvei müteyyide olarak ve surf umumî devlet nüfuzunu takviye etmek için ufak bir ceza konulmuştur. Sonra müddeiumumi, yahut müstantik, yahut mahkeme şahit olarak bir zatı çağırır, gelmediği takdirde cezayı müstelzim olur. Bunun da muadil kuvvei teyidiyesi daha ağır olarak konmuştur. Çünkü bu tevzi adaleti temin edecek bir emri devlettir, o da başkadır. Ötekinden farklıdır. Bu emri devlet ise, vesaiti nakliyesini herkesin kaydettirmesi tarzındaki emri devlet ise, erkânı harbiyenin cesasını ve tonajlarını hesaplarını teşkil ettiği için, bir seferin zâferle veya aksi inhimazla tecellisini mucip olacak bir emri hükümettir. Böyle bir emri hükümeti infaz etmek için, kuvvei teyidiye her halde kuvvetli olmalıdır. Ondan başka demin arz ettiğim gibi, bir mürkebin yazdırılmayana, bir otomobilini yazdırılmayana mübavî cezaya maruz kalmam, zannediyorum ki masafet ve muadelete muvafik düşmez. Onun için Müdafaaî Millîye Encümeninin teklifi ökün, neğm, çift arabası gibi, vesaitin beheri için yirmi beş lira, motorlu vesaitin beheri için iki yüz lira ceza koymuştur. Çünkü Müdafaaî Millîye Encümeninin noktaî nazarına göre bir araba üç parçadan mürekkeptir. İki ökün ve bir kağından yirmi beş liradan, demek ki koşulmuş bir kağıt arabası için yetmiş beş lira ce-

zayı nakdi almıyor. Bu ağır bir şeydir. Şu halde bir arabadan yetmiş beş lira başka bir otomobilden daha ekallî iki yüz lira başka lazım gelir. Hatta Müdafaaî Millîye Encümeni otomobilleri de tasvîf edelim, çün çün koyaham diye düşünürü. Bu kabli teklif öhnadığı için mühsat göremedim. Alehamum beheri için iki yüz lira demmiştir. Sonra seferde kaydettirmemek bütün bütün cezayı muciptir. Cezalar tasvîf edilmiştir. Şu halde Dahiliye Encümeninin usulî kaydın tarzı teklifi için koyduğu miktarı müntasip olmakla beraber cezada, kuvvei teyidiye bahsinde behemahal Müdafaaî Millîye Encümeninin noktaî nazarı tasvîf edilmelidir. Kanaati acizane me budur efendim.

İSMAİL KEMAL BEY (Çorum) — Otomobillerde temavüt var, yüz liraya kadar derece takdîri olur.

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ RECEP BEY (Kütahya) — Müsade buyurursanız bir araba yetmiş beş lira olursa, bir otomobille en ucuzunda iki yüz lira tatbik etmek en ucuzdur. Şu miktara kadar demekte şu hata olabilir. Erzurum'daki bir otomobil bir memurun mübahede ve miqyası ile, İzmir'deki bir otomobil hakkında başka bir memurun mübahede ve miqyasını teklif etmekte umumî bir yol yoktur. Onun için motorlu vesaitten müstak olarak iki yüz lira demek kâfidir efendim.

ATÂ BEY (Niğde) — Efendim, Dahiliye Encümeninizle tayin ettiği cezayı nakdiler vakti hazar içindir. Seferberlikte zaten ahkâm şiddetlenir. Seferberlik ilân olunduğu zaman vesaiti nakliye hakkında şehid cezalar vardır. O mevzubahis değildir. Dahiliye Encümeni o ciheti nazarı itibare almamıştır, yalnız vakti hazar için düşünmüştür. Bir de Encümen şuna kani olmuştur ki, bu cezalar ne miktarda tayin ve takdir olunursa olursa, her halde bu işin memurini müteallikası tarafından sık sık teftiş ve yoklama edilmemesi mecburiyeti de vardır. Çünkü bunlar vazifelerini hüsni ifa etmezlerse, haber vermeyezlerse böyle bir seferberlik olduğu zamanda ekile mükemmel bir vesaiti nakliye defteri de bulunmuş olmaz. Her halde bu işin memurini müteallikası tarafından teftiş ve yoklaması lazım geldiği kanaatindeyim. Onun için Encümen cezanın tehdidinden ziyade işin şiddetle takibi lazım geldiği kanaatinde ve o mülahaza ile bu miktarı tayin etmiştir.

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ RECEP BEY (Kütahya) — Atâ Beyefendiye bilhassa teşekkür ederim. Bu nokta etrafında ne kadar karsanlık nokat varsa tenvir etmek için fırsat ve vesile bahş buyurayorlar. Hakikaten doğrudur. Memurlar bunları kaydet-